

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-478-8-18>

NATIONAL SYSTEM OF HIGHER EDUCATION: PERSONAL APPROACH AND PROBLEMS OF PERSONALITY FORMATION

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ: ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Kvitkin P. V.   **Квіткін П. В.**

*Candidate of Philosophical Sciences,
Professor,
Professor at the Department of Philosophy
Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force
University
Kharkiv, Ukraine*

*кандидат філософських наук, професор,
професор кафедри філософії
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
м. Харків, Україна*

Diatlova I. V.   **Дятлова І. В.**

*Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Philosophy
Ivan Kozhedub Kharkiv
National Air Force University
Kharkiv, Ukraine*

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
м. Харків, Україна*

Buhas M. V.   **Бугас М. В.**

*Senior Teacher at the Department
of Philosophy
Ivan Kozhedub Kharkiv
National Air Force University
Kharkiv, Ukraine*

*старший викладач кафедри філософії
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
м. Харків, Україна*

Розбудова суверенної і незалежної України, процеси європейської цивілізаційної ідентифікації і євроатлантична інтеграція України, розгортання інформаційного протиборства у сучасному світі, гібридна війна і відкрита збройна агресія росії проти України яскраво засвідчують роль світоглядних позицій, ціннісних орієнтацій і моральних якостей особистості, її готовність і здатність до виконання свого громадянського обов'язку.

Разом з тим, зазначені орієнтації, позиції та якості особистості не даються людині з її народженням, а формуються у соціокультурному просторі буття особистості, у першу чергу в освітньому процесі. Становлення національної системи освіти в Україні повністю відповідало загальносвітовим тенденціям розвитку освіти, що знайшло своє відображення у Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), в якій насамперед зазначається забезпечення загальнокультурної підготовки фахівців, які сприяють утвердженню

гуманістичних ідеалів, норм людського співіснування. Серед вихідних принципів реалізації Програми окремо визначаються: гуманізація і гуманітаризація освіти, національна спрямованість освіти, відкритість системи освіти, безперервність освіти, нероздільність навчання і виховання, багатоукладність та варіантність освіти [1].

Шляхи реалізації Програми були визначені у постанові Кабінету Міністрів України «Про розроблення державних стандартів вищої освіти». Відповідно до Постанови складовою Освітньо-професійних програм визначалися цикли гуманітарної, соціально-економічної та природничо-наукової підготовки, що забезпечують певний освітній рівень [2]. У листі МОН України № 1/9-304 від 17.06.2002 року «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах у 2002/2003 навчальному році» було визначено перелік навчальних дисциплін циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки фахівців і встановлено мінімальний навчальний час на засвоєння навчальної дисципліни [3]. Таким чином, були створені передумови для забезпечення реалізації у національній системі освіти концептуальних підходів і тенденцій розвитку світової освіти.

Однак, гіпертрофоване розуміння особистісного підходу призвело до переорієнтації освіти на опанування лише фаховими компетентностями і знаннями, починаючи з 2014 року призвело до згортання гуманітарної та соціально-економічної підготовки здобувачів вищої освіти. Наказом МОН України від 25.11.2014 № 1392 [4] скасовується чинність наказу МОН України від 09.07.2009 № 642 «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента» втратив чинність [5] і відповідно перелік не лише вибіркових, але й нормативних дисциплін циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки для бакалаврів.

Відповідно до цього в Методичних рекомендаціях щодо розробки стандартів вищої освіти [6] та Стандартах вищої освіти [7] знайшли відображення лише інтегральні, загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності випускника. Такий підхід спирався на Проєкт Тьюнінг «Гармонізація освітніх структур у Європі» [8], у якому визначаються лише фахові та загальні компетентності, що складаються з навичок, умінь і знань. Таким чином, із Стандартів вищої освіти були виключені компетентності у гуманітарній і соціальній сферах, що формуються саме системою гуманітарного та соціально-економічного знання. Зрештою, починаючи з 2016-2017 навчального року [9] проблема системного формування світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, загальнокультурної підготовки здобувачів вищої освіти перестали бути завданням національної системи вищої освіти.

У великій кількості заходів щодо вирішення цієї проблеми, у першу чергу необхідно:

- 1) визначити і включити до переліку компетентностей підготовки фахівців на другому рівні вищої освіти за усіма галузями знань соціально-особистісні компетентності і відповідні результати навчання;
- 2) визначити перелік нормативних навчальних дисциплін циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки, які будуть забезпечувати формування відповідних соціально-особистісних компетентностей і результатів навчання;
- 3) внести зміни до наявних стандартів вищої освіти за усіма галузями знань щодо соціально-особистісних компетентностей і відповідних результатів навчання.

Література:

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»). Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896. *(Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № від 29.05.96)*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.08.2024).
2. Про розроблення державних стандартів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 серпня 1998 р. № 1247. ORL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1247-98-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.08.2024).
3. Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах у 2002/2003 навчальному році”. Лист МОН України № 1/9-304 від 7.06.2002 року (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 09.07.2009 № 642. ORL: https://zakononline.com.ua/documents/show/122309__122309 (дата звернення: 26.08.2024).
4. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 09.07.2009 № 642. Наказ МОН України від 25.11.2014 № 1392. ORL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1392729-14#Text> (дата звернення: 26.08.2024).
5. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента. Наказ МОН України від 09.07.2009 № 642. ORL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0642290-09#Text> (дата звернення: 26.08.2024).
6. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0600729-16#Text> (дата звернення: 26.08.2024).

7. Стандарти вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti> (дата звернення: 26.08.2024).

8. Проект Тьюнінг «Гармонізація освітніх структур у Європі». URL: https://uu.edu.ua/upload/universitet/normativni_documenti/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf (дата звернення: 26.08.2024).

9. Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін: Лист Міністерства освіти і науки України від 11.03.2015 року № 1/9-120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-120729-15#Text> (дата звернення: 26.08.2024).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-478-8-19>

INTEGRATION OF THE NEUROPEDAGOGY APPROACH IN THE EDUCATIONAL PROCESS

ІНТЕГРАЦІЯ НЕЙРОПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Navrotska I. S.   Навроцька І. С.

*PhD student at the Department of Pedagogy
and Management of Education
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko
National University
Kamianets-Podilskyi, Ukraine*

*аспірантка кафедри педагогіки
та менеджменту освіти
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

Сучасна освіта перебуває в умовах стрімких змін, викликів та потребує інноваційних методів здатних підвищити ефективність навчального процесу. Сучасні умови трансформації освітнього простору в Україні актуалізують процес інтеграції інноваційних підходів до вирішення проблем збереження якості освітніх послуг та подолання освітніх втрат, спричинених війною. Психологічні наслідки конфлікту, які включають травматизацію, стрес та дистрес, вимагають нового підходу у навчанні та вихованні дітей. Становлення нейропедагогіки як науки є надзвичайно актуальним у сучасному освітньому контексті, особливо в умовах, коли Україна переживає складні соціально-політичні та економічні виклики, обумовлені військовими діями. Імплементация нейропедагогічного підходу сприятиме адаптації освітніх процесів та дозволить педагогам створити середовище адаптоване до індивідуальних потреб учнів, та сприятиме розвитку когнітивних,